

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU

İŞ KAZALARI VE İŞ GÜVENLİĞİ ALANINDA REHBERLİK

İş Sağlığı ve Güvenliği Algı ve Farkındalık Anketi

Tokat • Mersin • Ankara Çalıştayları

2025-1-TR01-KA154-YOU-000297050

Hazırlayan:
Eğitim ve Kariyer
Planlama Derneği

www.ekapder.projesi.org

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

PROJE HAKKINDA

İş Kazaları ve İş Güvenliği Alanında Rehberlik projesi, Eğitim ve Kariyer Planlama Derneği (EKAPDER) koordinatörlüğünde; Tokat Valiliği, Gazi Üniversitesi ve Mersin Valiliği ortaklığında yürütülen bir Erasmus+ KA154 Gençlik Katılımı projesidir.

Proje, gençlerin iş kazaları, iş sağlığı ve güvenliği, risk yönetimi ve güvenli çalışma kültürü konularında bilgi ve farkındalık kazanmasını; aynı zamanda karar alıcılarla bir araya gelerek politika geliştirme süreçlerine aktif biçimde katılmasını amaçlamaktadır. Proje kapsamında Ankara, Tokat ve Mersin'de gençlerin, uzmanların ve karar vericilerin katıldığı çalıştaylar düzenlenmiştir. Projenin ilk çalıştayı 30 Ocak – 1 Şubat tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Proje çıktıları

- Gençler ve karar vericiler tarafından ortaklaşa hazırlanacak bir **Politika Belgesi**,
- İş kazalarını önlemeye yönelik uygulanabilir bir **Gençlik Rehberi**,
- Yerel ve ulusal düzeyde yaygınlaştırmaya yönelik **farkındalık çalışmaları**,
- Gençlerin karar alma süreçlerine katılımını güçlendiren **yeni iş birliği modelleri**.

Elinizdeki kitapçık, çalıştaylar kapsamında 270 gence uygulanan **İş Sağlığı ve Güvenliği Anketi**'nin sonuçlarını bir ihtiyaç analizi perspektifiyle ele almaktadır. Kitapçığın amacı, gençlerin İSG konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarının güçlü yönlerini ve gelişime açık alanlarını ortaya koyarak projenin Gençlik Rehberi ve Politika Belgesi çıktılarına kanıta dayalı bir zemin hazırlamaktır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

KİTAPÇIK İÇERİĞİ

Proje Hakkında	01
Giriş: Neden Bir İhtiyaç Analizi?	03
Kavramsal Çerçeve: Gençler ve İş Sağlığı ve Güvenliği	04
Kavramsal Çerçeve: Güvenlik Kültürü ve Davranış	05
Yöntem	06
Genel Bulgular	07
Tüm Maddelere Bakış	08
A. Temel İSG Bilgisi	09
B. Risk Algısı ve Tutum	11
C. Güvenli Davranışlar	13
D. Eğitim ve Bilinç	15
E. Genel Değerlendirme	17
Boyutlar Arası Karşılaştırma	19
Bilgi, Tutum ve Ortam Arasındaki Boşluklar	20
İhtiyaç Öncelik Haritası	21
Sonuç ve Öneriler	22
Çalıştaylardan Kareler	24
Çalıştay Toplu Fotoğrafları	25
Kaynakça	28

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

GİRİŞ

Neden Bir İhtiyaç Analizi?

Gençler, iş hayatına ilk adımlarını çoğu zaman staj, çıraklık, yarı zamanlı ya da mevsimlik işlerde atmaktadır. Bu dönem hem mesleki kimliğin hem de güvenlik alışkanlıklarının biçimlendiği bir dönemdir. Ancak aynı dönem, deneyim eksikliği, yetersiz eğitim, kendini kanıtlama kaygısı ve hiyerarşideki kırılgan konum nedeniyle iş kazası riskinin en yüksek olduğu dönemdir.

İyi tasarlanmış bir eğitim ve rehberlik faaliyeti, hedef kitlenin halihazırda ne bildiğini, neye inandığını ve nasıl davrandığını bilmeden hazırlanamaz. Herkesin zaten bildiği konuları tekrarlayan bir rehber zaman kaybına yol açarken, asıl bilgi açıklarını görmezden gelen bir politika önerisi sahada karşılık bulmaz. İhtiyaç analizi bu nedenle bir “ön koşul” niteliği taşır: Mevcut durum ile olması gereken durum arasındaki farkı görünür kılar ve kaynakların bu farkı kapatmaya yönlendirilmesini sağlar.

Bu kitapçıkta, proje kapsamında düzenlenen çalıştaylarda uygulanan anketin sonuçları üç soruya yanıt arayacak biçimde ele alınmıştır. **Birincisi**, gençlerin İSG konusundaki temel bilgi düzeyi nedir ve hangi konularda bilgi açığı bulunmaktadır? **İkincisi**, gençlerin risk algıları, tutumları ve beyan ettikleri güvenli davranışlar ne düzeydedir? **Üçüncüsü**, bireysel tutumlar ile gençlerin içinde bulunduğu çalışma ortamına ilişkin algılar arasında bir boşluk var mıdır?

Analizin temel bulgusu tek cümleyle: Gençlerin İSG'ye yönelik tutumları ve beyan ettikleri davranışlar oldukça güçlüdür; ihtiyaç ise asıl olarak **hak ve sorumlulukların bilinmesi, meslek hastalıkları, eğitimin davranışa aktarılması** ve **çalışma ortamlarının güvenlik iklimi** alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Gençler ve İş Sağlığı ve Güvenliği

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tahminlerine göre dünyada her yıl yaklaşık 2,9 milyon kişi işle ilgili kazalar ve hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmekte, yüz milyonlarca çalışan ölümcül olmayan iş kazası geçirmektedir (ILO, 2023). Bu ölümlerin büyük çoğunluğu iş kazalarından değil, uzun süreli maruziyetler sonucunda gelişen meslek hastalıklarından kaynaklanmaktadır. Bu tablo, İSG eğitiminin yalnızca ani kazalara değil, görünmeyen ve yavaş gelişen risklere de odaklanması gerektiğini göstermektedir.

~2,9 milyon

işle ilgili yıllık ölüm
(ILO, 2023)

%40'a kadar

15-24 yaş grubunda daha yüksek
ölümcül olmayan kaza oranı (ILO,
2018)

en az %50

genç çalışanlarda daha yüksek
yaralanma olasılığı (EU-OSHA)

Gençler bu tablonun en kırılgan kesimini oluşturmaktadır. ILO'nun genç çalışanlara ilişkin raporuna göre 15-24 yaş arasındaki çalışanlar, 25 yaş üstü çalışanlara kıyasla %40'a varan oranda daha yüksek ölümcül olmayan iş kazası oranına sahiptir (ILO, 2018). Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA) da genç çalışanların daha deneyimli çalışanlara göre işte yaralanma olasılığının en az %50 daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır.

Bu kırılganlığın nedenleri literatürde ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. **Birincisi**, gençler fiziksel ve psikolojik gelişimlerini sürdürmekte, tehlikeyi tanısalar bile riskin büyüklüğünü düşük tahmin edebilmektedir. **İkincisi**, deneyim ve beceri eksikliği nedeniyle olağan dışı durumlara uygun tepki verememektedirler. **Üçüncüsü**, yeni işe başlayan gençler hak ve yükümlülüklerini yeterince bilmemekte, bilseler bile itiraz etmekten ya da soru sormaktan çekinmektedir. **Dördüncüsü**, gençler sıklıkla güvencesiz, kısa süreli ve yüksek riskli işlerde yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'de 2012 yılında yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, işverene risk değerlendirmesi yapma, çalışanları bilgilendirme ve eğitme, sağlık gözetimi sağlama gibi yükümlülükler getirmiş; çalışanlara ise eğitim alma, tehlikeleri bildirme ve ciddi ve yakın tehlike karşısında çalışmaktan kaçınma gibi haklar tanımıştır. Ancak bu hakların kullanılabilmesi, öncelikle bilinmelerine bağlıdır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Güvenlik Kültürü ve Davranış

İş kazalarının nedenlerini açıklamaya yönelik ilk sistematik yaklaşımlardan biri Heinrich'e (1931) aittir. Heinrich, ciddi bir yaralanmanın arkasında çok sayıda küçük yaralanma ve yaralanmayla sonuçlanmayan olay bulunduğunu ileri sürmüştü; bu fikir Bird ve Germain'in (1985) çalışmalarıyla "kaza piramidi" olarak yaygınlaşmıştır. Piramidin temel mesajı, ramak kala olayların ve küçük ihmallerin ciddiye alınmasının büyük kazaları önlemenin anahtarı olduğudur.

Reason (1990) ise kazaları bireysel hatalara indirgemek yerine sistem düzeyinde açıklamıştır. "İsviçre peyniri" modeline göre her kuruluşun eğitim, prosedür, denetim ve ekipman gibi savunma katmanları vardır ve kaza, bu katmanlardaki açıklıkların aynı anda üst üste gelmesiyle meydana gelir. Bu yaklaşım, İSG'nin yalnızca bireysel dikkatle değil, kurumsal sistemlerle sağlanabileceğini göstermektedir.

Şekil 1. Anketin dayandığı kavramsal yapı: Bilgi, tutum ve davranış, kurumsal ortamla etkileşim içindedir.

Güvenlik iklimi kavramını ilk kez tanımlayan Zohar (1980), çalışanların yönetimin güvenliğe verdiği önceliğe ilişkin ortak algılarının, güvenli davranışın güçlü bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Christian ve arkadaşlarının (2009) meta analizi de güvenlik ikliminin ve güvenlik bilgisinin, kurallara uyum ve güvenliğe gönüllü katılım davranışlarını anlamlı biçimde yordadığını ortaya koymuştur. Neal ve Griffin (2006), güvenlik davranışını "uyum" (kurallara ve prosedürlere uymak) ve "katılım" (güvenliği geliştirmeye gönüllü katkı) olarak iki boyutta ele almıştır.

Ajzen'in (1991) Planlı Davranış Kuramı ise davranışın; tutumlar, sosyal normlar ve algılanan kontrol tarafından şekillenen niyetten doğduğunu öne sürer. Bu çerçeve, ankette ölçülen inanç ve niyetlerin (örneğin kazaların önlenebilir olduğuna inanmak ya da tehlikeyi bildirmeye niyetli olmak) neden önemli olduğunu, ancak gerçek davranışa dönüşmeleri için destekleyici bir ortama ihtiyaç duyduğunu açıklamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma deseni. Çalışma, betimsel tarama modelinde tasarlanmış bir ihtiyaç analizidir. Amaç, katılımcıların İSG'ye ilişkin bilgi, tutum ve davranış eğilimlerini mevcut haliyle betimlemek ve gelişime açık alanları belirlemektir.

Katılımcılar. Anket, proje kapsamında Tokat, Mersin ve Ankara'da düzenlenen çalıştaylara katılan gençlere çevrim içi form aracılığıyla uygulanmış ve toplam **270 geçerli yanıt** elde edilmiştir. Tüm maddeler 270 katılımcı tarafından eksiksiz yanıtlanmıştır.

Veri toplama aracı. Proje ekibi tarafından hazırlanan anket, beş boyutta toplanan 20 maddeden oluşmaktadır. Maddeler beşli Likert tipi ölçekle (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 5 = Kesinlikle katılıyorum) yanıtlanmıştır (Likert, 1932).

Boyut	Kapsam	Maddeler
A. Temel İSG Bilgisi	Kavram, risk, iş kazası ve meslek hastalığı, sorumluluklar	1–4
B. Risk Algısı ve Tutum	İhmal, verimlilik algısı, önlenabilirlik, bildirim	5–8
C. Güvenli Davranışlar	KKD, talimatlar, acele, işi durdurma	9–12
D. Eğitim ve Bilinç	Eğitimin değeri ve etkisi, afişler, eğitim talebi	13–16
E. Genel Değerlendirme	Çalışma ortamı, farkındalık, kültür, sorumluluk	17–20

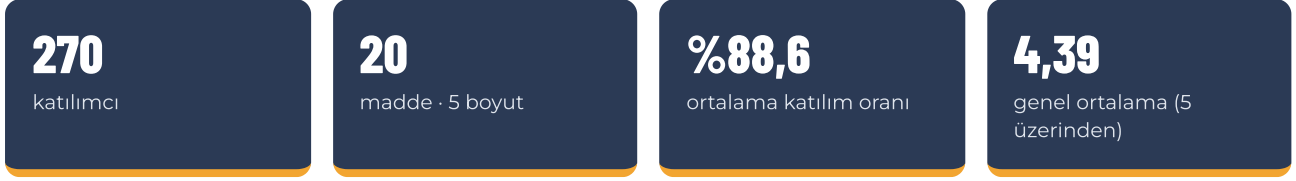
Veri analizi. Her madde için yanıt frekansları, yüzdeler, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. “Katılım oranı”, 4 ve 5 numaralı yanıtların toplamını; “ihtiyaç göstergesi” ise kararsız (3) ile olumsuz (1–2) yanıtların toplamını ifade etmektedir. İhtiyaç göstergesi yükseldikçe, ilgili konuda bilgi ya da tutum açısından desteklenmesi gereken katılımcı oranı artmaktadır. Ortalamalar şu ölçütlerle yorumlanmıştır: 1,00–1,80 çok düşük; 1,81–2,60 düşük; 2,61–3,40 orta; 3,41–4,20 yüksek; 4,21–5,00 çok yüksek.

Sınırlılıklar. Anket, katılımcıların kendi beyanına dayanmaktadır; bu nedenle sosyal beğenirlik etkisiyle olumlu yanıtların bir miktar yüksek çıkmış olması mümkündür. Veri setinde yaş, cinsiyet, il ve çalışma durumu gibi demografik değişkenler bulunmadığından gruplar arası karşılaştırma yapılamamıştır. Ayrıca anket tek bir zamanda uygulanmış olup faaliyet öncesi ve sonrası karşılaştırma içermemektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

GENEL BULGULAR

Anketin genel tablosu son derece olumludur. Yirmi maddenin ortalaması 4,39'dur ve bu değer "çok yüksek" düzeye karşılık gelmektedir. Katılımcıların verdiği yanıtların %57,2'si "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinde toplanmıştır. Yirmi maddenin on dördünde katılım oranı %88'in, onunda ise %92'nin üzerindedir.

Boyutlara göre katılım oranı

Şekil 2. Boyutlara göre ortalama katılım oranı (4 + 5 yanıtlarının yüzdesi) ve ortalama puan.

Ne var ki genel ortalamanın yüksekliği, boyutlar arasındaki anlamlı farkları gizlememelidir. En güçlü boyut, %94,8 katılım oranıyla **Güvenli Davranışlar** boyutudur; gençler KKD kullanımına, talimatlara ve acelenin risklerine ilişkin çok güçlü bir uzlaşa sergilemektedir. Buna karşılık **Temel İSG Bilgisi** (%83,6) ve **Genel Değerlendirme** (%84,4) boyutları en düşük katılım oranlarına sahiptir.

Bu tablo, ilk bakışta paradoksal görünen ancak literatürle uyumlu bir sonucu ortaya koymaktadır: Gençler güvenli davranmaya istekli olduklarını beyan etmektedir, ancak bu davranışları dayandıracakları hukuki ve teknik bilgi ile destekleyici bir çalışma ortamı algısı aynı güçte değildir. İhtiyaç analizinin odak noktası da bu boşluklardır.

TÜM MADDELERE BAKIŞ

Aşağıdaki grafikte her maddenin yanıt dağılımı, kararsız yanıtların ortası sıfır çizgisine hizalanacak biçimde gösterilmiştir. Çizginin solunda kalan kısım olumsuz, sağında kalan kısım olumlu yanıtları temsil eder. Böylece maddeler arasındaki farklar tek bakışta karşılaştırılabilir.

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

A. Temel İSG Bilgisi

B. Risk Algısı ve Tutum

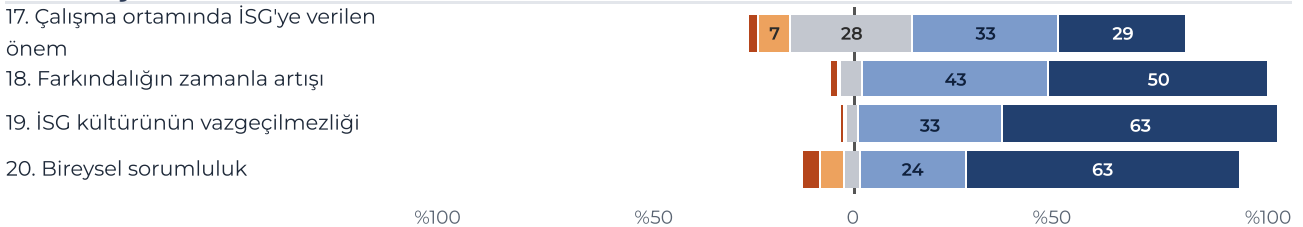
C. Güvenli Davranışlar

D. Eğitim ve Bilinç

E. Genel Değerlendirme

Şekil 3. Yirmi maddenin yanıt dağılımı (segment içi değerler yüzdendir, %6'nın altındaki değerler gösterilmemiştir).

Grafik, üç maddenin diğerlerinden açıkça ayrıştığını göstermektedir: **4. madde** (sorumluluklar), **17. madde** (çalışma ortamında İSG'ye verilen önem) ve **6. madde** (güvenlik-verimlilik algısı). İlk ikisinde kararsızlık, üçüncüsünde ise açık bir karşı görüş öne çıkmaktadır.

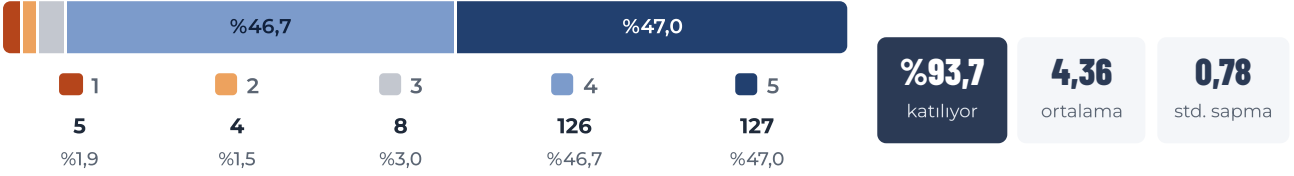
A

TEMEL İSG BİLGİSİ

Bu boyut, gençlerin İSG'ye ilişkin temel kavramsal ve hukuki bilgi düzeyini ölçmektedir. Bilgi, güvenli davranışın ön koşuludur; ancak tek başına yeterli değildir.

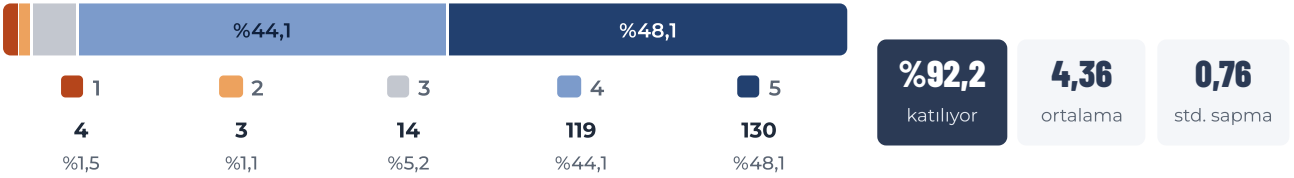
1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

1 İş sağlığı ve güvenliği kavramının ne anlama geldiğini biliyorum.

Katılımcıların %93,7'si İSG kavramının ne anlama geldiğini bildiğini ifade etmektedir; kararsız ya da olumsuz yanıt verenlerin toplamı yalnızca %6,3'tür. Bu sonuç, çalıştaylara katılan gençlerin konuya yabancı olmadığını ve kavramsal düzeyde sağlam bir başlangıç noktasına sahip olduğunu göstermektedir. Ancak kavramı tanımak ile kavramın içeriğini oluşturan hak, yükümlülük ve süreçleri ayrıntılı biçimde bilmek aynı şey değildir. Nitekim aynı bölümdeki 3. ve 4. maddelerde olumlu yanıt oranının belirgin biçimde düştüğü görülmektedir. Bu nedenle 1. madde, gençlerin genel farkındalığının yüksek olduğunu, ancak bu farkındalığın derinleştirilmesi gerektiğini ortaya koyan bir "taban çizgisi" olarak okunmalıdır.

2 Çalıştığım/çalışacağım ortamda karşılaşılabileceğim risklerin farkındayım.

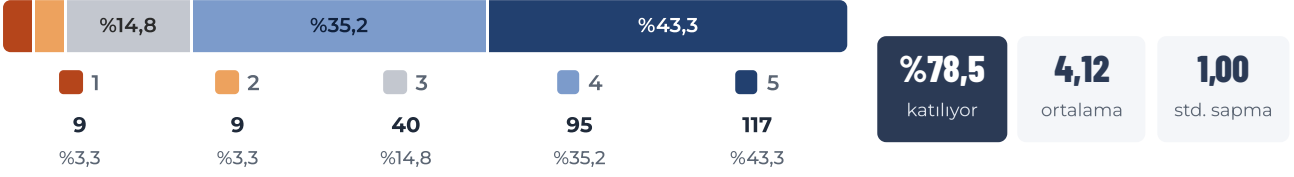
Çalıştıkları ya da çalışacakları ortamdaki risklerin farkında olduğunu belirten katılımcıların oranı %92,2'dir. Ortalamanın (4,36) 1. maddeyle aynı düzeyde olması, kavram bilgisi ile risk farkındalığının birlikte geliştiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte kararsızların oranı %5,2'ye yükselmektedir; bu grup, henüz fiilen bir iş yerinde bulunmayan ya da çalışacağı sektörü netleştirmemiş gençleri temsil ediyor olabilir. Literatürde gençlerin, deneyim eksikliği nedeniyle tehlikeyi tanısalar bile riskin büyüklüğünü düşük tahmin etme eğiliminde olduğu vurgulanmaktadır (ILO, 2018). Bu bulgu, sektöre özgü risk örneklerinin proje faaliyetlerinde ayrıntılı biçimde işlenmesinin yerinde bir tercih olduğunu doğrulamaktadır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

3

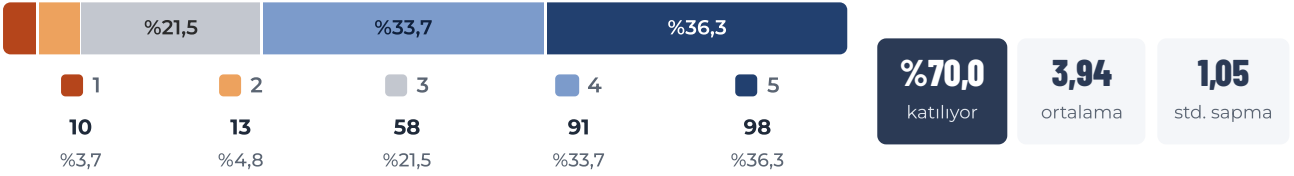
İş kazası ile meslek hastalığı arasındaki farkı biliyorum.

İş kazası ile meslek hastalığı arasındaki farkı bildiğini söyleyenlerin oranı %78,5'e gerilemekte, kararsızların oranı ise %14,8'e çıkmaktadır. Standart sapmanın 1,00'e yükselmesi, katılımcıların bu konuda birbirinden belirgin biçimde ayrıştığını göstermektedir. Bu sonuç önemlidir; çünkü meslek hastalıkları yavaş geliştiği ve geç fark edildiği için gençlerin gündeminde iş kazalarına göre çok daha az yer tutmaktadır. Oysa ILO tahminlerine göre işle ilgili ölümlerin büyük çoğunluğu kazalardan değil, meslek hastalıklarından kaynaklanmaktadır (ILO, 2023). Bu nedenle meslek hastalığı kavramı, maruziyet, periyodik sağlık gözetimi ve erken tanı başlıklarıyla birlikte ayrıca ele alınması gereken bir öğrenme ihtiyacı olarak öne çıkmaktadır.

4

İşverenin ve çalışanın İSG konusundaki sorumluluklarını biliyorum.

Ankette bilgi boyutunun en düşük puanlı maddesi budur: İşverenin ve çalışanın İSG sorumluluklarını bildiğini ifade edenlerin oranı %70,0, kararsızların oranı %21,5, olumsuz yanıt verenlerin oranı ise %8,5'tir (ortalama 3,94). Başka bir ifadeyle her üç gençten biri, kendi haklarını ve yükümlülüklerini net olarak bilmediğini beyan etmektedir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu işverene risk değerlendirmesi, eğitim ve sağlık gözetimi gibi açık yükümlülükler, çalışana ise talimatlara uyma ve tehlikeyi bildirme gibi sorumluluklar yüklemektedir. Ancak bu çerçeveyi bilmeyen bir genç, örneğin kaçınma hakkını kullanamaz ya da eksik eğitimi talep edemez. Bu bulgu, hazırlanacak Gençlik Rehberi'nde mevzuatın sade bir dille anlatılmasının öncelikli ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

B

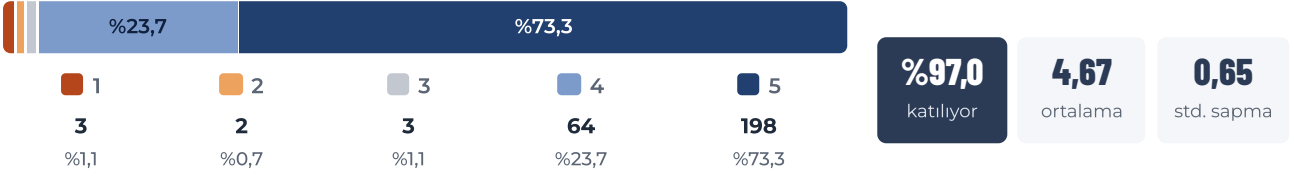
RİSK ALGISI VE TUTUM

Bu boyut, gençlerin riskleri nasıl algıladığını ve güvenliğe ilişkin tutumlarını ölçmektedir. Risk algısı, bireyin önlem alma motivasyonunu doğrudan belirleyen unsurdur.

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

5

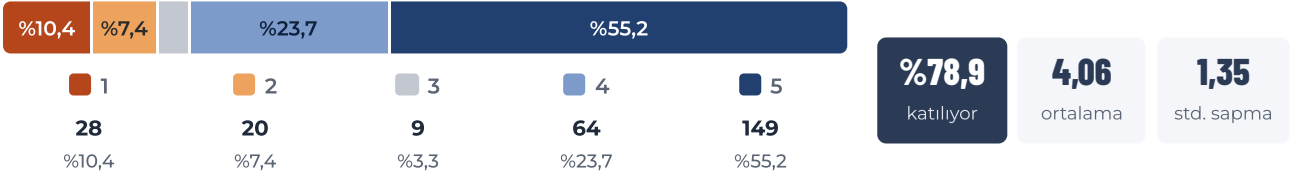
Küçük ihmallerin ciddi iş kazalarına yol açabileceğini düşünüyorum.

Küçük ihmallerin ciddi kazalara yol açabileceği görüşüne katılanların oranı %97,0'dır ve "kesinlikle katılıyorum" yanıtı tek başına %73,3'e ulaşmaktadır. Bu, anketteki en güçlü ikinci uzlaşıdır. Sonuç, Heinrich'in (1931) kaza piramidinde ve Bird'ün bu modeli geliştiren çalışmalarında ortaya konan temel fikrin, yani ciddi kazaların çok sayıda küçük olay ve ihmalin üzerine kurulduğu düşüncesinin gençler tarafından sezgisel olarak benimsendiğini göstermektedir. Reason'ın (1990) "İsviçre peyniri" modeli de kazaların tek bir hatadan değil, birbirini izleyen savunma katmanlarındaki küçük açıklıklardan doğduğunu vurgular. Bu güçlü algı, ramak kala olayların raporlanması gibi uygulamalar için verimli bir zemin sunmaktadır.

6

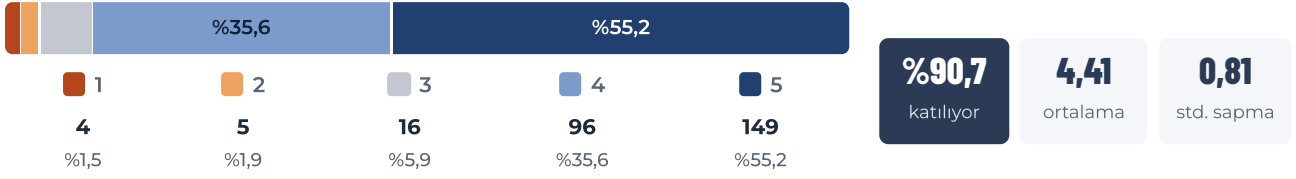
Güvenlik kurallarına uymanın iş verimini düşürdüğünü düşünmüyorum.

Bu madde olumsuz kurulmuş bir ifadedir; katılmak, güvenlik kurallarının verimi düşürmediğini düşünmek anlamına gelir. Katılımcıların %78,9'u bu görüşü paylaşıırken %17,8'i katılmadığını, yani kurallara uymanın verimi düşürdüğünü düşündüğünü belirtmiştir. Bu oran, anketin tamamındaki en yüksek olumsuz yanıt oranıdır ve standart sapma da (1,35) en yüksek değerdir. Yanıtların bir bölümü, olumsuz ifadenin yanlış okunmasından kaynaklanmış olabilir; yine de bulgu, "güvenlik mi, üretim mi" ikileminin gençler arasında da karşılık bulduğunu düşündürmektedir. Mullen (2004), genç çalışanların güvensiz davranışlarında üretim baskısının ve "iş yavaşlatan kişi" olarak görülme kaygısının belirleyici olduğunu göstermiştir. Bu nedenle güvenliğin verimliliği artıran bir yatırım olduğu, somut maliyet örnekleriyle anlatılmalıdır.

7

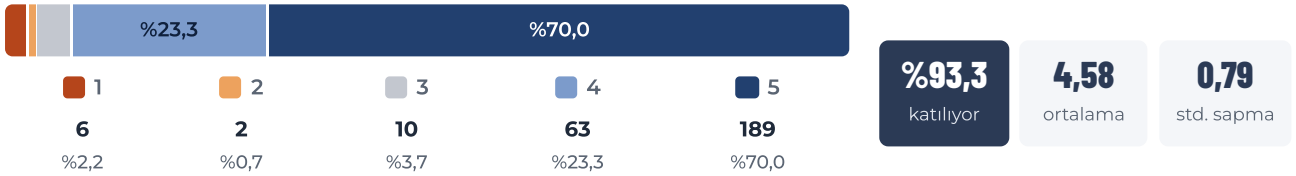
İş kazalarının büyük kısmının önlenabilir olduğuna inanıyorum.

İş kazalarının büyük kısmının önlenabilir olduğuna inananların oranı %90,7'dir; kararsızlar %5,9, katılmayanlar %3,3 düzeyindedir. Bu sonuç, kazaları kader ya da şans meselesi olarak gören kaderci bakış açısının katılımcılar arasında zayıf olduğunu göstermesi açısından değerlidir. Önlenabilirlik inancı, önleyici davranışın psikolojik ön koşuludur; Ajzen'in (1991) Planlı Davranış Kuramı'na göre bireyin bir sonucu kontrol edebileceğine dair algısı, o yönde davranma niyetini doğrudan etkiler. Dolayısıyla katılımcıların büyük çoğunluğunda güvenli davranışı destekleyecek bir inanç yapısı mevcuttur. Kararsız grubun ikna edilmesinde ise gerçek kaza vakalarının kök neden analizleriyle incelenmesi etkili bir yöntem olacaktır.

8

Tehlikeli bir durum gördüğümde bunu bildirmekten çekinmem.

Tehlikeli bir durumu bildirmekten çekinmeyeceğini ifade edenlerin oranı %93,3'tür ve bunların %70,0'i "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bildirim davranışı, güvenlik kültürünün en kritik göstergelerinden biridir; çünkü ramak kala olayların ve güvensiz koşulların görünür hale gelmesi buna bağlıdır. Ancak burada ölçülen, gerçek davranış değil, beyan edilen niyettir. Edmondson (1999), çalışanların sorun bildirme davranışının büyük ölçüde ekipteki psikolojik güvenlik algısına bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Genç ve yeni işe başlayan çalışanlar, hiyerarşi içinde en kırılgan konumda oldukları için niyetlerini eyleme dönüştürmekte zorlanabilir. Bu nedenle güçlü niyetin, iş yerinde güvenli bildirim kanallarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

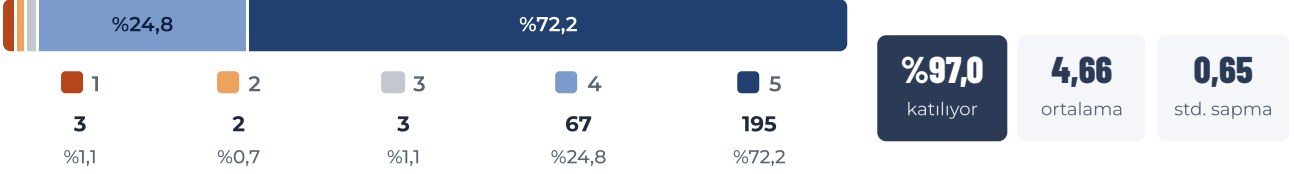
GÜVENLİ DAVRANIŞLAR

Bu boyut, gençlerin beyan ettikleri güvenli davranış eğilimlerini ölçmektedir. Maddeler hem kurallara uyumu hem de inisiyatif gerektiren davranışları kapsamaktadır.

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

9

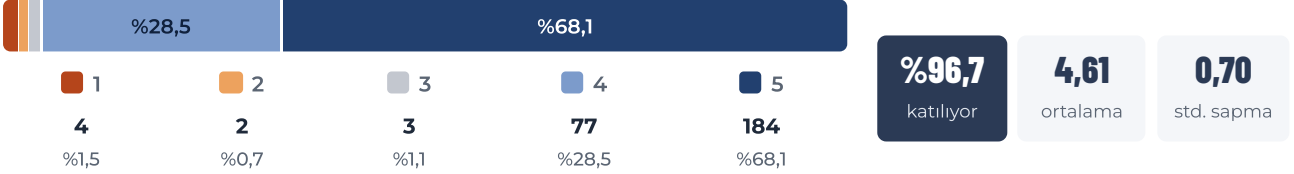
Kişisel koruyucu donanım (baret, eldiven vb.) kullanımına önem veririm.

Kişisel koruyucu donanım (KKD) kullanımına önem verenlerin oranı %97,0'dir; "kesinlikle katılıyorum" oranı %72,2'dir. Bu madde, güvenli davranışlar boyutunun en güçlü maddesidir ve gençlerin KKD'yi güvenliğin en görünür sembolü olarak benimsediğini göstermektedir. Bununla birlikte İSG literatüründe ve 6331 sayılı Kanun'un risklerle mücadele ilkelerinde KKD, korunma hiyerarşisinin son basamağı olarak kabul edilir; öncelik tehlikenin kaynağında yok edilmesi, ikame ve mühendislik önlemleridir. Proje kitapçığında da vurgulandığı gibi KKD tek başına yeterli değildir. Bu nedenle gençlerin KKD'ye yönelik olumlu tutumunun, korunma hiyerarşisi bilgisiyle tamamlanması önerilmektedir.

10

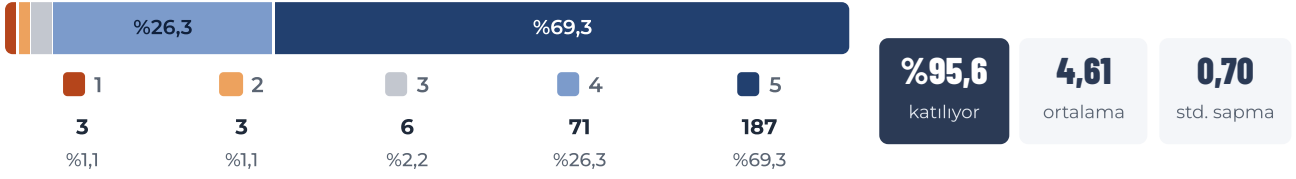
Talimatlara ve uyarı levhalarına dikkat ederim.

Talimatlara ve uyarı levhalarına dikkat ettiğini belirtenlerin oranı %96,7'dir. Bu yüksek oran, gençlerin yazılı ve görsel güvenlik uyarılarını meşru bir yönlendirme kaynağı olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Neal ve Griffin'in (2006) ayrımıyla ifade edilecek olursa, bu madde güvenlik davranışının "uyum" (compliance) boyutunu yansıtır: kurallara ve prosedürlere uymak. Uyum davranışının yüksek olması olumludur; ancak güçlü bir güvenlik kültürü, çalışanların yalnızca kurallara uymasını değil, güvenliği geliştirmeye gönüllü olarak katılmasını da gerektirir. Bu bulgu, gençlerin kurallara açık olduğunu, bir sonraki adımın ise onları kural koyma ve iyileştirme süreçlerine dahil etmek olduğunu göstermektedir.

11

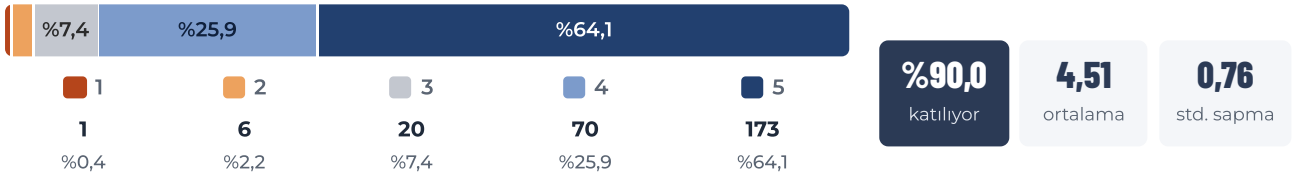
Acele etmenin iş kazası riskini artırdığını biliyorum.

Acele etmenin kaza riskini artırdığını bildiğini ifade edenlerin oranı %95,6'dır (ortalama 4,61). Acelecilik, proje kitapçığında inşaat, üretim ve mutfak ortamları için sayılan risk faktörlerinin hemen hepsinde ortak bir unsur olarak yer almaktadır. Gençlerin bu bağlantıyı açıkça kurabilmesi olumlu bir bulgudur. Ne var ki aceleyi doğuran etkenler çoğu zaman bireyin kontrolü dışındadır: iş yükü, teslim süreleri, vardiya düzeni ve yöneticilerin beklentileri bunların başında gelir. Bu madde ile 6. madde birlikte okunduğunda, gençlerin acele tehlikesini bildiği, ancak bir bölümünün güvenlik ile verimlilik arasında gerilim algıladığı görülmektedir. Bu gerilim, iş organizasyonu düzeyinde ele alınması gereken bir konudur.

12

Güvenli olmayan bir işi yapmaktansa durdurmayı tercih ederim.

Güvenli olmayan bir işi yapmaktansa durdurmayı tercih edeceğini söyleyenlerin oranı %90,0'dır; kararsızlar %7,4'tür. Bu madde, güvenli davranışlar boyutunda kararsızlığın en yüksek olduğu maddedir. Bunun nedeni anlaşılırdır: işi durdurmak, kurallara uymaktan farklı olarak yöneticiye ya da işverene karşı bir tutum almayı gerektirir. 6331 sayılı Kanun'un 13. maddesi, ciddi ve yakın tehlike karşısında çalışana çalışmaktan kaçınma hakkı tanımaktadır. Ancak 4. maddede görüldüğü gibi gençlerin önemli bir bölümü hak ve yükümlülüklerini net olarak bilmemektedir. Durdurma niyetinin hukuki dayanağıyla birlikte öğretilmesi, gençlerin bu hakkı güvenle kullanabilmesi için gereklidir.

D

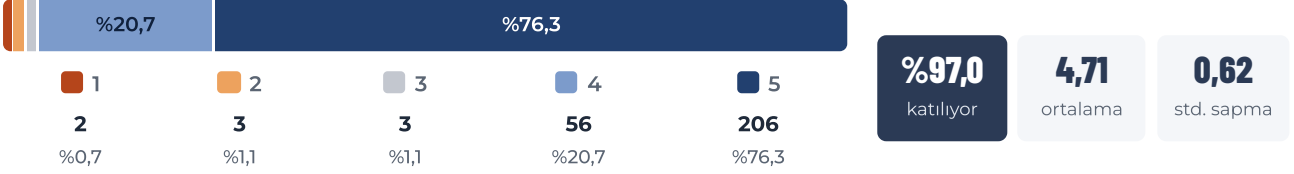
EĞİTİM VE BİLİNÇ

Bu boyut, gençlerin İSG eğitimlerine bakışını, eğitimin etkisini ve yeni öğrenme ihtiyaçlarını ölçmektedir.

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

13

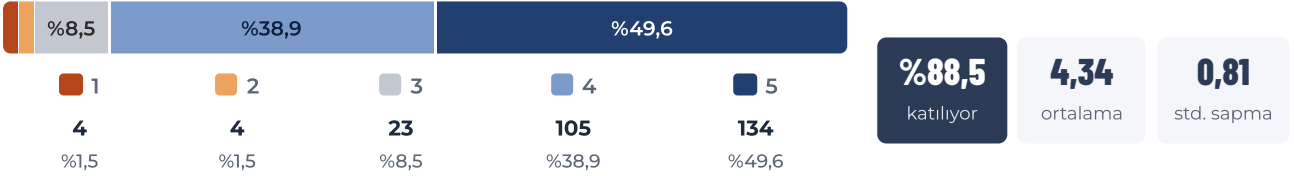
İSG eğitimlerinin gerekli ve faydalı olduğunu düşünüyorum.

İSG eğitimlerinin gerekli ve faydalı olduğunu düşünenlerin oranı %97,0, “kesinlikle katılıyorum” oranı ise %76,3’tür. Ortalama 4,71 ile anketin en yüksek puanlı maddesidir. Bu sonuç, gençlerin eğitimleri bir formalite olarak değil, gerçek bir ihtiyaç olarak gördüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Literatürde de eğitimin, güvenlik bilgisini ve davranışını geliştirmede en etkili araçlardan biri olduğu kabul edilmektedir; özellikle uygulamalı, katılımcı ve diyaloga dayalı eğitimlerin, pasif anlatıma dayalı eğitimlere göre çok daha etkili olduğu gösterilmiştir (Burke ve diğerleri, 2006). Bu yüksek talep, projenin yaygın öğrenme yöntemlerine dayalı çalıştay yaklaşımının hedef kitle tarafından karşılık bulduğunu göstermektedir.

14

Aldığım İSG eğitimleri günlük davranışlarımı etkiliyor.

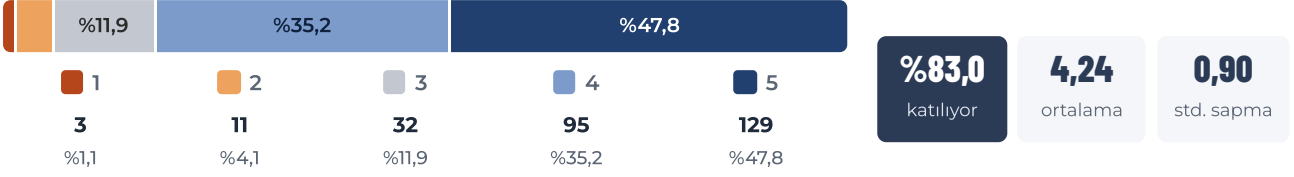
Aldığı İSG eğitimlerinin günlük davranışlarını etkilediğini ifade edenlerin oranı %88,5’tir; kararsızların oranı %8,5’tir. Bu oran yüksek olmakla birlikte, eğitimin gerekliliğine dair %97,0’lik uzlaşının 8,5 puan gerisinde kalmaktadır. Başka bir deyişle gençler eğitime değer vermekte, ancak her eğitimin davranışa yansıdığını düşünmemektedir. Kirkpatrick’in eğitim değerlendirme modelinde bu fark, “tepki” düzeyi ile “davranış” düzeyi arasındaki bilinen boşluğa karşılık gelir. Eğitimin aktarımını artırmak için öğrenilenlerin gerçek iş senaryolarıyla pekiştirilmesi, tekrarlanması ve iş yerinde izlenmesi gerekir. Bu bulgu, rehberde ölçülebilir davranış hedeflerine yer verilmesini desteklemektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

15

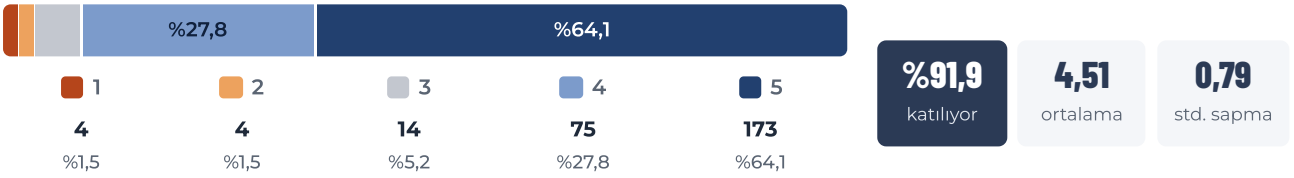
İş kazalarıyla ilgili bilgilendirici afiş ve duyurular dikkatimi çeker.

İş kazalarıyla ilgili afiş ve duyuruların dikkatini çektiğini söyleyenlerin oranı %83,0, kararsızların oranı %11,9, katılmayanların oranı ise %5,2'dir. Eğitim ve bilinç boyutunun en düşük puanlı maddesi budur. Sonuç, geleneksel ve tek yönlü bilgilendirme araçlarının gençler üzerinde sınırlı bir etki yarattığını düşündürmektedir. Gençlerin bilgiye büyük ölçüde dijital ve görsel kanallardan, kısa ve etkileşimli içerikler aracılığıyla ulaştığı dikkate alındığında, farkındalık çalışmalarının sosyal medya, kısa video, gerçek vaka anlatıları ve ekran öğrenmesi gibi formatlarla zenginleştirilmesi yerinde olacaktır. Projenin yaygınlaştırma faaliyetlerinin bu tercihe göre tasarlanması önerilmektedir.

16

İSG konusunda daha fazla eğitim almak isterim.

İSG konusunda daha fazla eğitim almak isteyenlerin oranı %91,9'dur; bunların %64,1'i bu isteğini "kesinlikle" düzeyinde ifade etmiştir. Bu madde, ihtiyaç analizinin belki de en doğrudan sonucudur: gençler, mevcut bilgi düzeylerini yeterli bulmamakta ve öğrenmeye açık olduklarını açıkça beyan etmektedir. Bu istek, 3. ve 4. maddelerde görülen bilgi açıklarıyla birlikte değerlendirildiğinde anlam kazanır; çünkü gençlerin eğitim talebi soyut değil, belirli konulara yöneliktir. Bu bulgu, projenin çalıştay sonrası süreçte de eğitim ve rehberlik faaliyetlerini sürdürmesinin ve politika belgesinde gençlere yönelik sürekli İSG eğitimi önerisine yer verilmesinin güçlü bir gerekçesidir.

E

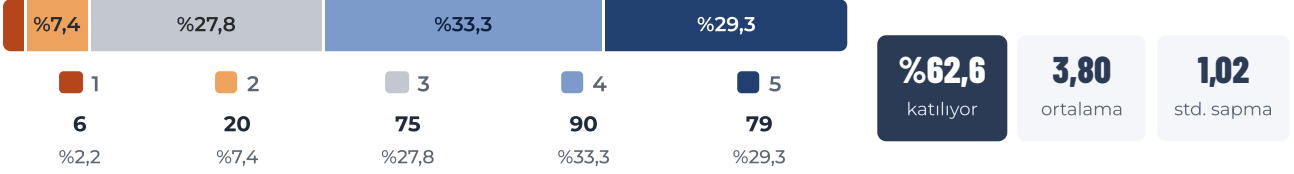
GENEL DEĞERLENDİRME

Bu boyut, gençlerin çalışma ortamına, kendi gelişimlerine ve İSG kültürüne ilişkin genel değerlendirmelerini ölçmektedir.

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

17

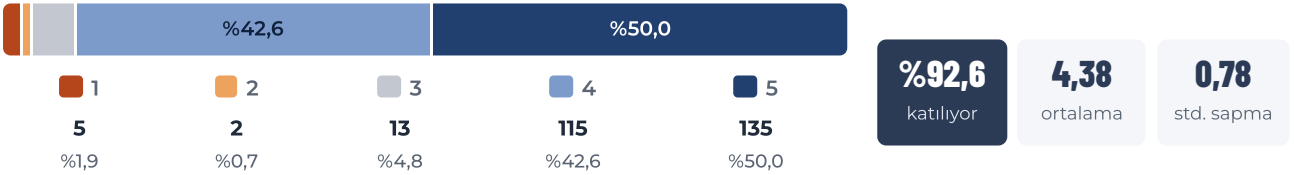
Çalışma ortamında iş sağlığı ve güvenliğine yeterince önem veriliyor.

Anketin en düşük puanlı maddesi budur (ortalama 3,80). Çalışma ortamında İSG'ye yeterince önem verildiğini düşünenlerin oranı yalnızca %62,6'dır; kararsızlar %27,8, katılmayanlar %9,6'dır. Kişisel tutum ve davranış maddelerinde %90'ın üzerine çıkan olumlu yanıtların burada 30 puandan fazla gerilemesi, ankete yön veren temel bulgudur: Gençler bireysel olarak güvenliği önemsemekte, ancak bulundukları ortamın aynı hassasiyeti gösterdiğinden emin değildir. Zohar'ın (1980) güvenlik iklimi kavramı, çalışanların yönetimin güvenliğe verdiği önceliğe ilişkin algısının güvenli davranışın en güçlü belirleyicilerinden biri olduğunu göstermektedir. Kararsızların yüksek oranı, katılımcıların bir bölümünün henüz düzenli bir iş deneyimine sahip olmamasıyla da ilişkili olabilir.

18

İSG farkındalığının zamanla arttığını düşünüyorum.

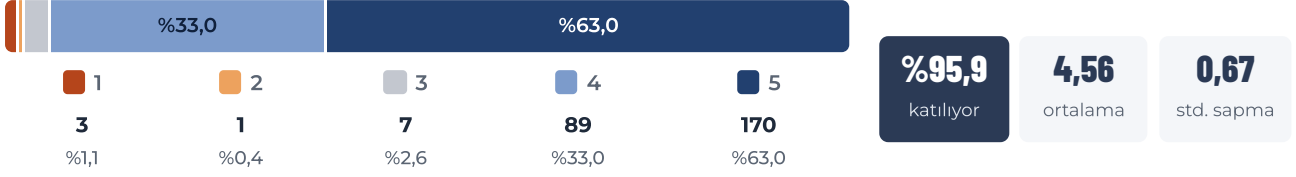
İSG farkındalığının zamanla arttığını düşünenlerin oranı %92,6'dır (ortalama 4,38). Bu madde katılımcıların kendi gelişimlerine ilişkin öz değerlendirmesini yansıtmaktadır ve proje faaliyetlerinin algılanan etkisi hakkında olumlu bir işaret vermektedir. Bununla birlikte bu maddenin bir ön test-son test karşılaştırması olmadığı, yalnızca katılımcının algısını ölçtüğü unutulmamalıdır. Farkındalıktaki artışın ölçülebilir bir kazanıma dönüşüp dönüşmediğini anlamak için sonraki çalıştaylarda aynı maddelerin faaliyet öncesi ve sonrasında uygulanması önerilmektedir. Bu yaklaşım hem projenin etkisinin kanıtlanmasına hem de faaliyetlerin içeriğinin iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

19

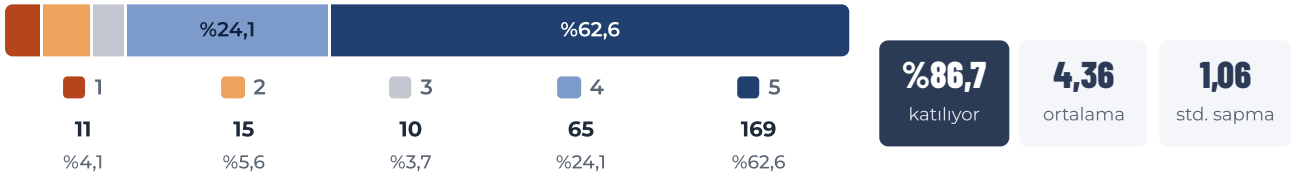
İSG kültürünün iş hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğuna inanıyorum.

İSG kültürünün iş hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğuna inananların oranı %95,9'dur; olumsuz yanıt verenler yalnızca %1,5'tir. Bu sonuç, gençlerin İSG'yi bir mevzuat yükümlülüğü olarak değil, iş hayatının doğal ve kalıcı bir unsuru olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Cooper (2000), güvenlik kültürünü psikolojik (tutum ve algılar), davranışsal ve durumsal (sistem ve yönetim) unsurların etkileşimi olarak tanımlar. Bu maddenin yüksek puanı psikolojik unsurun güçlü olduğunu gösterirken, 17. maddenin düşük puanı durumsal unsura ilişkin kaygıları yansıtmaktadır. Gençlerin bu değeri iş yaşamına taşıyacak "güvenlik elçileri" olarak konumlandırılması projenin hedefleriyle doğrudan örtüşmektedir.

20

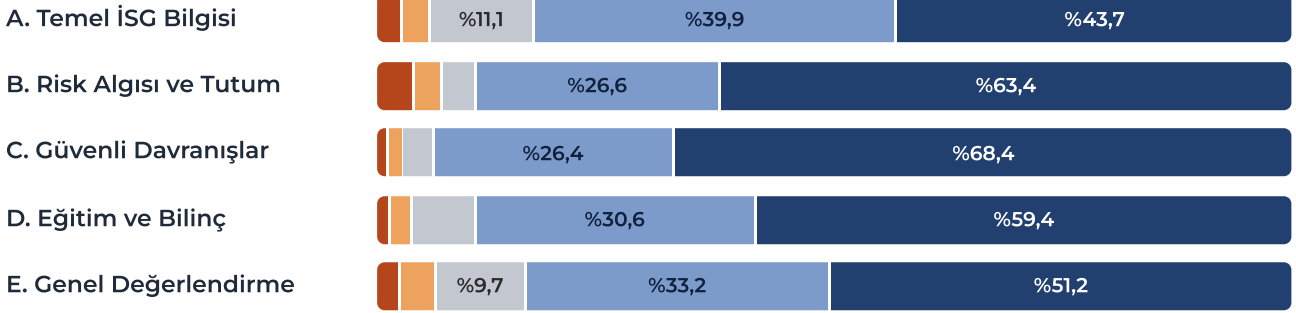
İSG kurallarına uymak bireysel bir sorumluluktur.

İSG kurallarına uymanın bireysel bir sorumluluk olduğunu düşünenlerin oranı %86,7, katılmayanların oranı ise %9,6'dır. Bu maddedeki olumsuz yanıtlar mutlaka olumsuz bir tutum olarak okunmamalıdır. 6331 sayılı Kanun, iş sağlığı ve güvenliğini sağlama yükümlülüğünü öncelikle işverene vermekte, çalışanı ise kendi ve başkalarının güvenliğinden sorumlu tutmaktadır. Dolayısıyla bu soruya katılmayan gençlerin bir bölümü, İSG'nin yalnızca bireye bırakılamayacağını, kurumsal ve ortak bir sorumluluk olduğunu vurgulamak istemiş olabilir. Bu yorum, kişisel tutumlar ile kurumsal ortam algısı arasındaki farkı gösteren 17. maddeyle de tutarlıdır. Rehberde bireysel ve kurumsal sorumlulukların birbirini tamamladığı anlatılmalıdır.

BOYUTLAR ARASI KARŞILAŞTIRMA

1 = Kesinlikle katılmıyorum 2 = Katılmıyorum 3 = Kararsızım 4 = Katılıyorum 5 = Kesinlikle katılıyorum

Şekil 4. Beş boyutun ortalama yanıt dağılımı (her boyuttaki dört maddenin ortalaması).

Boyutlar karşılaştırıldığında belirgin bir sıralama ortaya çıkmaktadır: Güvenli Davranışlar (ort. 4,60) > Eğitim ve Bilinç (4,45) > Risk Algısı ve Tutum (4,43) > Genel Değerlendirme (4,27) > Temel İSG Bilgisi (4,19). Bu sıralama ilk bakışta beklenenin tersidir; çünkü davranışın bilgiden daha güçlü olması, klasik “bilgi → tutum → davranış” zincirine uymaz.

Bu durum iki biçimde açıklanabilir. **Birincisi**, davranış maddeleri KKD kullanmak ya da talimatlara uymak gibi toplumsal olarak kabul görmüş ve “doğru cevabı” belli olan ifadelerdir; bu tür maddelerde sosyal beğenirlik etkisi daha güçlü çalışır. Bilgi maddeleri ise katılımcının kendi bilgisini sınamasını gerektirdiği için daha dürüst bir öz değerlendirmeye kapı açar. **İkincisi**, gençlerin güvenli davranış eğilimleri kapsamlı bir bilgiye değil, genel bir sağduyu ve sezgiye dayanıyor olabilir. Sezgiye dayalı davranış olağan koşullarda yeterli görünse de beklenmedik durumlarda, hak arayışı gerektiren anlarda ya da üretim baskısı altında kolayca zayıflayabilir.

Her iki açıklama da aynı sonuca işaret etmektedir: Gençlerin güçlü tutum ve niyetlerinin, sağlam bir bilgi temeli ve destekleyici bir kurumsal ortamla desteklenmesi gerekmektedir. Proje faaliyetlerinin bu üç unsuru birlikte ele alması, kazanımların kalıcı olması açısından belirleyici olacaktır.

BİLGİ, TUTUM VE ORTAM ARASINDAKİ BOŞLUKLAR

İhtiyaç analizinin en öğretici sonuçları, birbiriyle ilişkili madde çiftleri karşılaştırıldığında ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki dört karşılaştırma, gençlerin genel düzeyde benimsediği bir değer ile bu değer somut karşılığı arasındaki farkı göstermektedir.

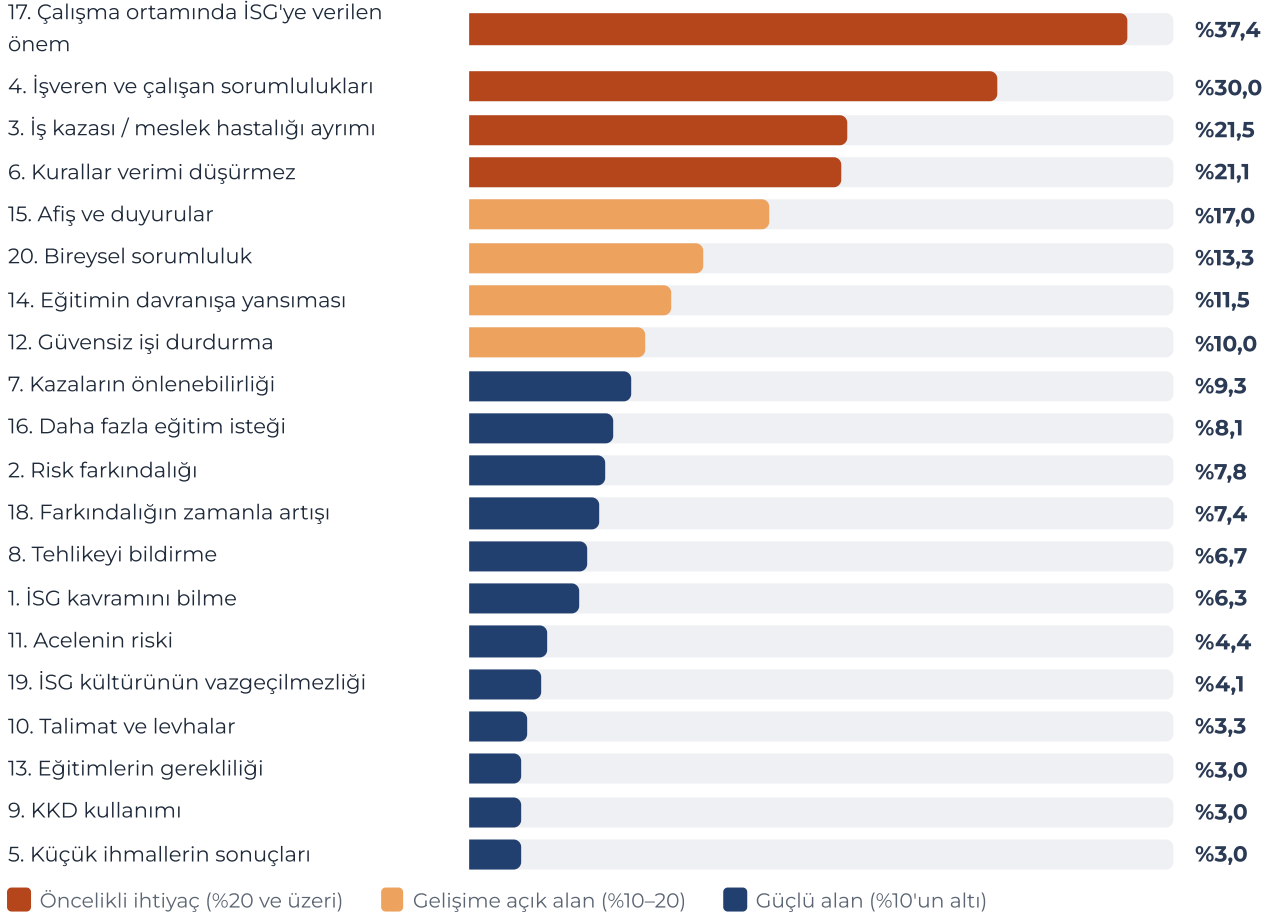

Şekil 5. İlişkili madde çiftlerinde katılım oranı karşılaştırması.

Genel bilgi ile hukuki bilgi arasındaki boşluk (23,7 puan). Gençlerin neredeyse tamamı İSG kavramını tanımaktadır; ancak her üç gençten yalnızca ikisi kendi hak ve sorumluluklarını bildiğini ifade etmektedir. **Değer ile aktarım arasındaki boşluk (8,5 puan).** Eğitime yüksek değer verilmekte, ancak eğitimin günlük davranışa dönüşümü aynı ölçüde güçlü değildir. **Kültür ile ortam arasındaki boşluk (33,3 puan).** Anketin en büyük farkı burada görülmektedir: Gençler İSG kültürünü vazgeçilmez bulmakta, ancak içinde bulundukları ortamın bu kültürü yeterince yansıttığından emin değildir. **Bildirim ile müdahale arasındaki boşluk (3,3 puan).** Tehlikeyi bildirmek, işi durdurmadan daha kolay görülmektedir; durdurma kararı daha fazla güven ve hukuki bilgi gerektirmektedir.

İHTİYAÇ ÖNCELİK HARİTASI

Her madde için kararsız ve olumsuz yanıtların toplamı “ihtiyaç göstergesi” olarak hesaplanmış ve maddeler bu göstergeye göre sıralanmıştır. Gösterge, ilgili konuda desteklenmesi gereken katılımcıların oranını ifade eder.

Şekil 6. Maddelerin ihtiyaç göstergesine göre sıralanması (kararsız + olumsuz yanıtlar, %).

Harita dört öncelikli ihtiyaç alanını açıkça ortaya koymaktadır: çalışma ortamında İSG'ye verilen önem (%37,4), işveren ve çalışan sorumlulukları (%30,0), iş kazası ile meslek hastalığı ayrımı (%21,5) ve güvenlik kurallarının verimliliğe etkisine ilişkin algı (%21,1). Bunları afiş ve duyuruların etkisi, bireysel sorumluluk, eğitimin davranışa aktarımı ve güvensiz işi durdurma alanları izlemektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tokat, Mersin ve Ankara çalıştaylarına katılan 270 gencin yanıtları, projenin hedef kitlesinin İSG'ye karşı duyarlı, öğrenmeye açık ve güvenli davranmaya istekli olduğunu göstermektedir. Gençlerin %97,0'si küçük ihmallerin ciddi kazalara yol açabileceğine, %97,0'si eğitimlerin gerekli olduğuna inanmakta, %91,9'u ise daha fazla eğitim almak istemektedir. Bu tablo, projenin üzerine inşa edilebileceği güçlü bir zemindir.

Ancak ihtiyaç analizi, bu güçlü zeminin dört alanda desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aşağıdaki öneriler, projenin Gençlik Rehberi, Politika Belgesi ve yaygınlaştırma faaliyetleri ile ilişkilendirilerek sunulmuştur.

1

Hak ve sorumlulukların sade bir dille öğretilmesi

Gençlik Rehberi'nde 6331 sayılı Kanun kapsamındaki işveren yükümlülükleri, çalışan hakları ve yükümlülükleri, özellikle de eğitim alma, bilgilendirilme ve çalışmaktan kaçınma hakları, gençlere yönelik sade bir dille ve örnek vakalarla anlatılmalıdır. (İlgili maddeler: 4, 12, 20)

2

Meslek hastalıklarının görünür kılınması

Eğitim içerikleri ani kazalarla sınırlı kalmamalı; toz, gürültü, kimyasal ve ergonomik maruziyetler, periyodik sağlık gözetimi ve erken tanının önemi ayrı bir modül olarak ele alınmalıdır. (İlgili madde: 3)

3

Güvenliğin verimlilikle ilişkisinin yeniden kurulması

Güvenlik ile üretim arasında bir çatışma olduğu algısını kırmak için iş kazalarının işletmeye maliyeti, iş kesintileri ve iyi uygulama örnekleri somut verilerle paylaşılmalıdır. (İlgili maddeler: 6, 11)

4

Eğitimden davranışa geçişin güçlendirilmesi

Eğitimler uygulamalı, senaryo temelli ve tekrara dayalı biçimde tasarlanmalı; katılımcıların öğrendiklerini iş yerinde uygulayıp uygulamadığı izleme araçlarıyla takip edilmelidir. (İlgili maddeler: 13, 14, 16)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

5

Çalışma ortamlarında güvenlik ikliminin güçlendirilmesi

Politika Belgesi'nde, gençlerin staj ve ilk iş deneyimlerinde İSG eğitimi ve rehberliğini güvence altına alan, işletmelerde gençlere yönelik mentorluk ve güvenli bildirim kanallarını teşvik eden öneriler yer almalıdır. Karar vericilerle yapılan çalıştaylarda bu başlık öncelikli gündem maddesi olarak ele alınmalıdır. (İlgili maddeler: 8, 17, 19)

6

Farkındalık araçlarının gençlerin diline uyarlanması

Afiş ve duyuru gibi geleneksel araçların yanı sıra kısa videolar, sosyal medya kampanyaları, gerçek vaka anlatıları ve akran eğitimi gibi gençlerin ilgisini çeken formatlar kullanılmalıdır. (İlgili madde: 15)

7

Etkinin ölçülmesi

Sonraki faaliyetlerde aynı anket, faaliyet öncesinde ve sonrasında uygulanmalı; yaş, cinsiyet, il, eğitim ve çalışma durumu gibi demografik değişkenler eklenerek gruplar arası farklar incelenmelidir. Bu sayede projenin etkisi kanıta dayalı biçimde ortaya konabilecektir. (İlgili madde: 18)

Son Söz

Bu ihtiyaç analizi, gençlerin İSG'ye yaklaşımında temel sorunun isteksizlik değil, bilgi ve destek eksikliği olduğunu göstermektedir. Gençler güvenli çalışmak istemekte, ancak bu isteği hukuki bilgiyle, mesleki beceriyle ve onları destekleyen bir çalışma ortamıyla buluşturacak araçlara ihtiyaç duymaktadır. "İş Kazaları ve İş Güvenliği Alanında Rehberlik" projesi, gençleri yalnızca eğitimin alıcısı olarak değil, politika geliştirme süreçlerinin aktif bir paydaşı olarak konumlandırarak tam da bu boşluğu kapatmayı amaçlamaktadır.

"Güvenlik bir öncelik değil, bir değer olmalıdır; çünkü öncelikler değişir, değerler değişmez."

ÇALIŞTAYLARDAN KARELER

Proje kapsamında düzenlenen çalıştaylarda gençler, uzman eğitimleri, grup çalışmaları ve sunumlar aracılığıyla iş sağlığı ve güvenliği konularını tartışmış; bu kitapçıkta analiz edilen anket de bu süreçte uygulanmıştır.

ÇALIŞTAY TOPLU FOTOĞRAFLARI

Tokat, Mersin ve Ankara'da düzenlenen çalıştaylara katılan gençler, uzmanlar ve proje ekibinden toplu kareler.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

KAYNAKÇA

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Bird, F. E., & Germain, G. L. (1985). *Practical loss control leadership*. International Loss Control Institute.
- Burke, M. J., Sarpy, S. A., Smith-Crowe, K., Chan-Serafin, S., Salvador, R. O., & Islam, G. (2006). Relative effectiveness of worker safety and health training methods. *American Journal of Public Health*, 96(2), 315–324.
- Christian, M. S., Bradley, J. C., Wallace, J. C., & Burke, M. J. (2009). Workplace safety: A meta-analysis of the roles of person and situation factors. *Journal of Applied Psychology*, 94(5), 1103–1127.
- Cooper, M. D. (2000). Towards a model of safety culture. *Safety Science*, 36(2), 111–136.
- Edmondson, A. (1999). Psychological safety and learning behavior in work teams. *Administrative Science Quarterly*, 44(2), 350–383.
- EU-OSHA – Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı. *Young workers*. <https://osha.europa.eu>
- Heinrich, H. W. (1931). *Industrial accident prevention: A scientific approach*. McGraw-Hill.
- ILO – International Labour Organization. (2018). *Improving the safety and health of young workers*. Geneva: ILO.
- ILO – International Labour Organization. (2023). *A call for safer and healthier working environments*. Geneva: ILO.
- Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2006). *Evaluating training programs: The four levels* (3rd ed.). Berrett-Koehler.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.
- Mullen, J. (2004). Investigating factors that influence individual safety behavior at work. *Journal of Safety Research*, 35(3), 275–285.
- Neal, A., & Griffin, M. A. (2006). A study of the lagged relationships among safety climate, safety motivation, safety behavior, and accidents at the individual and group levels. *Journal of Applied Psychology*, 91(4), 946–953.
- Reason, J. (1990). *Human error*. Cambridge University Press.
- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012). *Resmî Gazete*, 30.06.2012, Sayı: 28339.
- Zohar, D. (1980). Safety climate in industrial organizations: Theoretical and applied implications. *Journal of Applied Psychology*, 65(1), 96–102.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

İŞ KAZALARI VE İŞ GÜVENLİĞİ ALANINDA REHBERLİK

İhtiyaç Analizi Raporu

2025-1-TR01-KA154-YOU-000297050

Eğitim ve Kariyer Planlama Derneği (EKAPDER) · Tokat Valiliği · Mersin Valiliği · Gazi Üniversitesi

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. Ancak burada ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği'nin veya Türkiye Ulusal Ajansı'nın görüşlerini yansıtmayabilir. Ne Avrupa Birliği ne de hibeyi veren makam bunlardan sorumlu tutulamaz.

www.ekapder.projesi.org